

شورای عالی حوزه‌های علمیه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مصوبه: ۱۴۰۵

شماره جلسه:

تاریخ جلسه:

تاریخ ثبت:

۲۱۵ (شورای گسترش)

۱۳۹۸/۰۸/۲۷

۱۳۹۹/۰۴/۲۹

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

کلیات و برنامه درسی «سطح سه رشته امامت با گرایش مهدویت^۱»

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، سطح سه رشته امامت با گرایش مهدویت^۲ است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه امامت با گرایش مهدویت، سومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های درختواره حوزه دانشی کلام، ادیان، مذاهب و فرق است، که در آن طلاب، مبانی و مسائل امامت و مهدویت را به صورت استدلالی می‌آموزند و توانایی پاسخگویی به نیازهای مربوط و توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی، تبلیغ و تدریس آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه سطح سه رشته امامت با گرایش مهدویت می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

- (۱) توسعه شناخت نسبت به مسائل و مبانی عقلی و نقلی امامت و مهدویت؛
- ایجاد توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تألیف در زمینه امامت و مهدویت؛
- شناخت و نقد دیدگاه‌های انحرافی و تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات روز در حوزه امامت و مهدویت؛
- ایجاد توان تدریس مباحث امامت و مهدویت در سطوح پایین‌تر؛
- تربیت مبلغان مسلط به معارف و مسائل امامت و مهدویت؛
- تربیت طلاب مستعد جهت ورود به سطوح بالاتر؛
- شناخت استدلالی و عمیق مسائل فقهی و اصولی؛
- تقویت بنیه اجتهاد و استنباط در حوزه امامت و مهدویت.

ماده ۴. سیاست‌ها

- (۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب و تقویت روحیه انتظار؛
- (۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛
- (۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از عقائد شیعه امامیه به ویژه امامت و مهدویت؛
- (۴) تأکید بر آموزش پژوهش‌گرا؛
- (۵) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حوزوی؛
- (۶) تأکید بر پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
- (۷) تأکید بر شناسایی طلاب مستعد؛
- (۸) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم؛
- (۹) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛

۱- این مصوبه جایگزین مصوبه ۹۲۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه می‌گردد؛ در موارد متعارض مصوبه ۹۲۸ ملغی می‌باشد.

۲- عنوان رشته موضوع مصوبه ۹۲۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه، طبق درختواره رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی، به «امامت با گرایش مهدویت»، تغییر یافت.

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

۱۰) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

ماده ۵. ضرورت

- ۱) اهمیت فوق‌العاده مباحث امامت و مهدویت به عنوان شاخصه اعتقادی شیعه امامیه؛
- ۲) رسالت حوزه علمیه در تربیت اندیشمندان توانمند جهت تبیین، ترویج و دفاع از آموزه امامت و مهدویت و جلوگیری از سوء برداشتها و استفاده‌های انحرافی از آن؛
- ۳) نیاز اجتماع به تبیین و ترویج درست عقائد شیعه در زمینه امامت و مهدویت و دفاع از آن در مقابله با تهاجمات فکری، گروه‌ها و فرقه‌های انحرافی.

ماده ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته و گرایش نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل شش و حداکثر هشت نیم‌سال است.

ماده ۷. شرایط پذیرش

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛
- ۳) قبولی در سنجش علمی.

ماده ۸. جدول دروس پیش‌نیاز

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	کلام اسلامی ۱ و ۲ و ۳	۹۶	شناخت استدلالی مباحث خداشناسی (ذات، صفات فعلیه و ذاتیه، مراتب فعل الهی)، نبوت (ضرورت، ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، نبوت و خاتمیت پیامبر اسلام) و معاد (حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و ویژگی‌های آن)
۲	معرفت‌شناسی	۳۲	شناخت استدلالی راه‌ها و ابزار شناخت و ارزیابی آنها
۳	فرق و مذاهب کلامی	۳۲	آشنایی با آموزه‌ها، روش‌ها و کتب اصلی فرقه‌های مهم تشیع و تسنن
۴	کلیات و تاریخ علم کلام	۳۲	شناخت علم کلام (فرق آن با فلسفه و علوم دیگر)، موضوع، غایت و مبانی آن، تبیین حجیت روش‌های عقلی و نقلی و شرایط آن‌ها و آشنایی با سیر تکون و تطور علم کلام، مشرب‌های کلامی، متکلمین بزرگ، منابع و مآخذ مهم کلامی
۵	مسائل جدید کلامی	۳۲	شناخت مهم‌ترین مسائل جدید کلامی، مانند: منشأ دین، تکثرگرایی، علم و دین و قلمرو دین
۶	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی، اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۷	روش تحقیق	۱۶+۳۲ نظری عملی	آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع
۸	زبان انگلیسی (عمومی)	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
جمع		۳۵۲	

۱- در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

تبصره: طلباتی که دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

ردیف	عنوان	ساعت
۱	دروس عمومی	۶۲۴
۲	دروس تخصصی مشترک رشته امامت	۶۵۶
۳	دروس تخصصی گرایش مهدویت	۶۵۶
جمع کل		۱۹۰۴

ماده ۱۰. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

۱. دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۳۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایة الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه امامت و مهدویت
۴	روش تحقیق پیشرفته	۱۶+۳۲ نظری عملی	کسب مهارت‌های تحقیق و پژوهش در مسائل امامت و مهدویت با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۱۶+۳۲ نظری عملی	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۶۲۴	

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

۲. دروس مشترک رشته امامت

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	مبانی و قواعد علم کلام	۳۲	شناخت و تبیین مبانی، روش‌ها و قواعد علم کلام، مانند: حجیت عقل و نقل، حُسن و قُبْح عقلی، قاعده لطف، امتناع نقض غرض، وجوب شکر منعم، هدف‌داری خدا، حجیت خبر واحد در مسائل اعتقادی
۲	منطق فهم قرآن و حدیث	۳۲	شناخت اصول و روش فهم صحیح قرآن و حدیث
۳	تاریخ حدیث	۳۲	شناخت جایگاه، منشأ پیدایش و سیر تحول و تطوّر حدیث (مکاتب و مجامع)
۴	تاریخ تشیع	۳۲	تحلیل و بررسی چگونگی پیدایش و سیر تحول تشیع و تبیین تاریخ مرجعیت شیعه در دوران غیبت صغری و کبری و دولت‌های مهم شیعی از آغاز تا کنون
۵	امامت عامّه ۱ و ۲	۶۴	شناخت دقیق دیدگاه قرآن و روایات در مورد حقیقت امامت و ولایت، نیاز به امام، ولایت تکوینی و تشریعی، مقامات، ویژگی‌ها، وظائف و اختیارات امام، مناصب امام (مانند: مرجعیت علمی، هدایت و رهبری اجتماعی، حکومتی)، عدم تعارض امامت با خاتمیت و ... و پاسخ به شبهات مرتبط
۶	امامت خاصّه ۱ و ۲	۶۴	اثبات و تبیین عقلی و نقلی امامت امیرالمؤمنین علیهم السلام و سایر ائمه علیهم السلام و نقد ادله خلافت خلفا و پاسخ به شبهات مرتبط (با تأکید بر شبهات زیدیه، اسماعیلیه و واقفیه)
۷	تحلیل سیره معصومین (ع) ۱ و ۲	۶۴	تحلیل و بررسی سیره سیاسی و اجتماعی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام از دوره بعثت تا آغاز غیبت صغری
۸	ولایت فقیه	۳۲	تبیین استدلالی نظام ولایت فقیه در عصر غیبت و شناخت استدلالی شرائط، وظائف و اختیارات ولی فقیه با رویکرد پاسخ به شبهات
۹	وظایف امت نسبت به امام	۳۲	تبیین وظایفی مانند معرفت، بیعت، اطاعت، توالی و تبری، محبت، اخذ علوم، نصیحت و احیاء امر ائمه علیهم السلام
۱۰	مأخذ شناسی امامت	۱۶+۸ نظری عملی	معرفی توصیفی و تحلیلی منابع و کتب مهم امامت و مهدویت در فرق اسلامی، به ویژه منابع امامیه مانند: الشافی، شرح التجرید، الألفین، دلائل الصدق، الغدير، عیقات الانوار، احقاق الحق، الغیبه نعمانی، الغیبه طوسی، کمال‌الذین صدوق، فتن ابن حمّاد و عقد الذرر شافعی
۱۱	شبهه‌شناسی امامت	۳۲	پاسخ به شبهات جدید و مبتلابه در عرصه امامت، مانند مشروعیت، مقبولیت، رابطه امامت و خاتمیت
۱۲	فِرَق انحرافی ۱ و ۲	۶۴	شناخت و بررسی جریان‌شناسی تاریخی، مبانی فکری، آراء و شخصیت‌های فِرَق انحرافی مانند: بهائیت و وهابیت و نقد مهمترین آراء آنها در موضوع امامت و مهدویت
۱۳	مهارت‌های مناظره و ارتباط	۱۶+۸ نظری عملی	ایجاد توان مناظره و ارتباط مؤثر با شناخت روش‌های استدلال
۱۴	روش تبلیغ	۳۲	شناخت و بررسی مهمترین اهداف، اصول، ارکان و روش‌های تبلیغ
۱۵	زبان تخصصی ۱ و ۲	۳۲+۶۴ نظری عملی	ایجاد توان فهم متون انگلیسی یا عربی در حوزه امامت و مهدویت
جمع ساعات		۶۵۶	

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

۳. دروس اختصاصی گرایش مهدویت

ردیف	عنوان درس	ساعت	هدف
۱	مهدویت در قرآن	۶۴	شناخت و طبقه‌بندی مجموعه آیات مرتبط با مهدویت و تفسیر آیات مهم همراه با بررسی و پاسخ به شبهات پیرامونی
۲	مهدویت در احادیث	۴۸	شناخت و دسته‌بندی مجموعه احادیث مهدوی وارده از طرق عامه و امامیه و بررسی سندی و دلالتی آن‌ها، همراه با مقایسه روایات خاصه، عامه و مشترک
۳	مسائل اساسی مهدویت ۱، ۲ و ۳	۹۶	شناخت استدلالی مسائل مهم مهدویت، مانند: غیبت و علل آن، فواید امام غایب، انتظار، علائم و شرایط ظهور، نزول حضرت عیسی علیه‌السلام رجعت، ملاحم و فتن، رؤیت، ولادت، طول عمر و ویژگی‌های حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه از دیدگاه شیعه
۴	مهدویت و آینده جهان	۳۲	شناخت و بررسی آینده جهان و هدف تاریخ با توجه به آموزه مهدویت، بررسی ویژگی‌های جهانی‌شدن و جهانی‌سازی و ارتباط آن با حکومت جهانی امام عصر و تبیین نقاط افتراق جهانی‌سازی مهدوی با دیگر جهانی‌سازی‌ها و ارائه راه کارهای بهره‌وری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های به وجود آمده، برای زمینه‌سازی ظهور و انقلاب جهانی مهدوی
۵	مهدویت و مستشرقان	۳۲	شناخت ماهیت استشراق و مکاتب آن و نقد و بررسی مهم‌ترین شبهات خاورشناسان پیرامون مهدویت
۶	منجی در ادیان	۳۲	بررسی اندیشه منجی‌گرایی در ادیان و مکاتب، مانند اسلام، مسیحیت، یهود، زرتشت، کنفوسیوس، اشعیا، بودا و تبیین اشتراکات و اختلافات آن‌ها
۷	ادعیه و زیارت‌شناسی مهدویت	۳۲	بررسی و تحلیل محتوایی معارف ادعیه و زیارات مأثوره در باب مهدویت، مانند دعای ندبه، عهد، افتتاح، زیارت آل یاسین، برخی ادعیه صحیفه سجاده و دعا‌های منسوب به حضرت
۸	کارکردهای فرهنگی و اجتماعی مهدویت	۳۲	تبیین کارکردهای فرهنگی و اجتماعی اعتقاد به مهدویت، مانند امیدواری به آینده، معنابخشی و نشاط زندگی، انسجام و انضباط اجتماعی، نقد و بررسی فرهنگ عامه مردم در رابطه با مهدویت (آداب، رسوم، زیارت‌گاه‌ها، سرودها، افسانه‌ها، خرافات و جعلیات) و نیز ارائه راه کارهای بهینه‌سازی کارکردهای فرهنگی اجتماعی مهدویت
۹	جریان‌های انحرافی مهدویت در دوره معاصر	۳۲	بررسی و تحلیل زمینه‌ها و عوامل پیدایش جریان‌های مدعی در مهدویت به همراه معرفی و نقد جریان‌های انحرافی معاصر مانند: قادیانیه، احمد اسماعیل و انجمن حجتیه
۱۰	مآخذ شناسی مهدویت	۳۲ عملی	معرفی توصیفی و تحلیلی منابع و کتب مهم و تخصصی (قدیم و معاصر) در حوزه مهدویت در فرق اسلامی، به ویژه منابع امامیه همراه با متن‌خوانی بخش‌هایی از آن‌ها
۱۱	پایان نامه	۹۶+۹۶ عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در موضوع مهدویت
جمع ساعات		۶۲۴	

سید هاشم حسینی بوشهری

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه